

Otvorenost izvršne vlasti u regionu i Bosni i Hercegovini

PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE
STANJA IZVRŠNE VLASTI U BIH
I REGIONU

ZaštoNe

UDRUŽENJE GRAĐANA "ZAŠTO NE"

adresa: Džemala Bijedića 309, 71 000 Sarajevo, BiH

tel/fax: +387 (0) 33 618 461

e-mail: info[at]zastone.ba

website: www.zastone.ba

**National Endowment
for Democracy**

Supporting freedom around the world

Ovaj dokument je dio projekta koji finansira Nacionalna zadužbina za demokratiju (NED). Sadržaj ne odražava nužno mišljenje donatora.

Autorice: Danira Karović i Milena Gvozdenović

Otvorenost izvršne vlasti u regionu i BiH

PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE STANJA IZVRŠNE
VLASTI U BIH I REGIONU

Sarajevo, 2020.

UVOD

Transparentnost i otvorenost u dobrom upravljanju predstavljaju osnovne predušlove kvalitetne izvršne vlasti koji moraju biti tretirani kao neophodnost, a ne izraz dobre volje. Kao osnovne karakteristike javne administracije u demokratskom društvu, podrazumijevaju dostupnost informacija koje su potrebne za učešće u političkom životu i vršenje nadzora nad politikama koje se sprovode. Politike transparentnosti su prošle nekoliko faza razvoja shodno potrebama i zahtjevima društva, i postajale dio agendi vlasti na Zapadnom Balkanu. Danas su zahtjevi za većom transparentnošću i otvorenošću sastavni dio reformi koje zemlje u regionu sprovode na svom putu ka Evropskoj uniji (EU) kao i kroz angažman u drugim međunarodnim inicijativama.

Kako bismo utvrdili u kojoj mjeri vlasti na Zapadnom Balkanu čine javno dostupnim informacije iz oblasti svog rada, Zašto ne je u saradnji sa nevladinim organizacijama iz regionalne mreže ACTION SEE razvio Regionalni indeks otvorenosti. ACTION SEE na godišnjem nivou mjeri otvorenosti vlasti na osnovu četiri principa: transparentnost, pristupačnost, integritet i učinkovitost. Cilj naših aktivnosti je da pružimo analizu stanja u ovom domenu rada javne uprave, doprinesemo implementaciji reformi i utičemo na jačanje principa dobrog upravljanja, te u konačnom pomognemo samim institucijama da ih efikasnije primjene u svom radu.

U prethodnih nekoliko godina članice mreže ACTION SEE su preko različitih mehanizama pokušale uticati na unapređenje politika i praksi transparentnosti i otvorenosti Vlade, ministarstava i organa uprave.

Svaka zemlja regiona ima svoje specifične, političke uslove u kojima razvija i svoju otvorenost, ali se može primijetiti znatan prostor za zajedničko regionalno djelovanje na poboljšanju stanja.

Ovogodišnje istraživanje je obogaćeno skupom kriterijuma kojima se zagovara viši nivo proaktivne transparentnosti, koji je kao međunarodni standard srž metodologije našeg istraživanja. Uvođenjem novih kriterijuma otvorenosti željeli smo da provjerimo koliko izvršna vlast u regionu radi na razvoju svojih politika i praksi otvorenosti i omogućimo doprinos tom razvoju.

Rezultati našeg istraživanja svjedoče da su ubrzani razvoj Interneta i stvaranje novih mogućnosti za otvoreno i transparentno djelovanje državnog aparata i dalje u raskoraku sa njihovom praktičnom primjenom. Međutim, u prethodnom periodu pojedine zemlje regiona su se se opredijelile da pitanja otvorenosti javne uprave počnu uređivati kroz strateške dokumente i takav pristup već daje pozitivne rezultate. Ipak, izazovi su i dalje brojni i samim tim je važno ulagati dodatne napore za dostizanje pune otvorenosti vlasti u regionu.

Ovaj dokument predstavljamo u cilju davanja novog doprinosa uspostavljanju sistema otvorene javne uprave u zemljama Zapadnog Balkana. U svrhu kvalitetnijeg javnog dijaloga o ovim temama organizovaćemo javne događaje, na kojima ćemo čuti mišljenja svih zainteresovanih strana i pokušati da nađemo zajednička održiva rješenja za dalje razvoje u ovoj oblasti. Takođe, poštovaćemo principe transparentnosti istraživanja i upoznati institucije sa svim detaljima njegovog sprovođenja i donesenih zaključaka. Ostajemo otvoreni za sve sugestije, dobronamjerne kritike i rasprave o našoj analizi.

ACTION SEE tim

OTVORENOST IZVRŠNE VLASTI U REGIONU

Pitanja otvorenosti i transparentnosti su sastavni dio reformi javne uprave čiji uspjeh uslovljava proces pristupanja zemalja regiona u EU. Uprkos formalnom ispunjavanju zadataka, naši podaci pokazuju da generalno javna uprava i dalje ostvaruje skromne rezultate na ovom polju. Iako bilježimo viši nivo otvorenosti pojedinačnih organa izvršne vlasti u regionu, stagniranje, pa čak i nazadovanje u određenim slučajevima, dominiraju u odnosu na napredak. Evropska komisija u svojim izvještajima o zemljama regiona često ukazuje na potrebu unapređenja finansijske transparentnosti, prava na slobodan pristup informacijama i kvaliteta konsultacija sa javnošću. I naše istraživanje ukazuje da ova pitanja ostaju ključne kritične tačke otvorenog rada javne uprave u regionu.

Izvršna vlast u regionu prosječno zadovoljava 44.88% indikatora otvorenosti. Po ovogodišnjem mjerenju u prosjeku je najotvorenija izvršna vlast u Sjevernoj Makedoniji (52.09%), nakon čega u Crnoj Gori (51.67%), Srbiji (40.17%) te Bosni i Hercegovini (35.60%).

Kao i u prethodnim godinama, rezultati pokazuju da se nivo otvorenosti smanjuje kako se krećemo ka onim organima vlasti koji su na nižem hijerarhijskom nivou u javnoj upravi. Vlade u regionu u prosjeku zadovoljavaju 56.59% kriterijuma otvorenosti, ministarstva 47.45%, a organi uprave 30.61%. Znatne neujednačenosti postoje i unutar samih grupa institucija, tako da postoje organi koji su primjer otvorenog i transparentnog djelovanja, ali i oni koji bez ikakvih posljedica ne poštuju ne samo principe i prakse dobrog upravljanja, nego čak ni zakonske obaveze javnosti rada.

U prethodnom periodu dio vlada je napravilo važan iskorak kroz usvajanje strateških i drugih dokumenata kojima se reguliše pitanje otvorenosti izvršne vlasti, što je već u kratkom roku omogućilo određene pomake.

Vijeće ministara BiH je usvojilo Politiku proaktivne transparentnosti u javnoj upravi u BiH u decembru 2018. Ovim dokumentom su utvrđeni standardi proaktivne transparentnosti za sve institucije uprave u cilju podsticanja javnog objavljivanja informacija od značaja za rad insitucija i intezivnije razmjene informacija sa građanima.

U Sjevernoj Makedoniji je u novembru usvojena Strategija transparentnosti Vlade Republike Sjeverne Makedonije 2019-2021, čime je postala prva zemlja u regionu koja je transparentnost ozvaničila kao svoju politiku. Izradi strategije je prethodilo otvaranje pozicije Ministra bez portfelja zaduženog za komunikacije, odgovornost i transparentnost i usvajanje Liste javnih informacija koje su institucije izvršne vlasti dužne da objave na svojim internet stranicama, što je potvrda opredjeljenja za unapređenjem kulutre otvorenosti i transparentnosti.

Evropska komisija je u svom izvještaju o Sjevernoj Makedoniji iz marta 2020. prepoznala ovu strategiju kao jedan od postignuća reforme javne uprave u ovoj zemlji.

¹ Dostupno na: <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/update-on-the-republic-of-north-macedonia.pdf>.

I Vlada Crne Gore je prepoznala značaj strateškog planiranja politike otvorenosti i transparentnosti te je u martu 2020. godine pokrenula proces izrade Strategije otvorenosti Vlade Crne Gore kojim koordinira Ministarstvo javne uprave. Planirano je da Strategija obuhvati pitanja koja se tiču slobodnog pristupa informacijama, a u prvom redu proaktivnost objavljivanja informacija, komunikacije organa vlasti sa građanima i korišćenja savremenih tehnologija.

Uz odgovarajuću primjenu ovakvih politika, unapređenje transparentnosti i otvorenosti će dovesti do značajnih efekata po pitanju integriteta i odgovornosti javne uprave i povećanja povjerenja javnosti u njihov rad. U suprotnom, definisane mjere i aktivnosti će se svrstati u red ambicioznih strategija i projekata koje nisu dovele do suštinskog unapređenja rada javne uprave što nije rijedak scenario ishoda reformi u zemljama regiona.

U cilju davanja doprinosa u sprovođenju ovih reformi, u nastavku ukazujemo na neke od ključnih nedostataka koje države regiona moraju otkloniti kako bi obezbijedile otvorenost u radu javne uprave.

Bez informacija o godišnjem radu institucija

Većina organa izvršne vlasti u regionu redovno ažurira podatke na internet stranicima, međutim nije zadovoljavajuća funkcionalnost internet stranica usljed njihove zastarjelosti. Uz nedostatak mapa sajtova, ograničene mogućnosti pretraživanja i neadekvatno sistematizovan sadržaj dodatno je otežana pristupačnost sadržaju koji se objavljuje. Pored toga, objavljivanje podataka u open data formatu je i dalje nepoznanica za organe izvršne vlasti u regionu.

Objavljivanje informacija o ključnim performansama funkcionisanja jedne institucije su među osnovnim standardima proaktivne transparentnosti. Institucije izvršne vlasti bi trebalo barem kroz programe i planove rada i izvještaje o radu da predstavljaju javnosti podatke i informacije o svojim aktivnostima. Međutim, skoro 60% institucija nije na svojoj internet stranici objavilo niti jedan godišnji program ili plan rada i izvještaj o radu za bilo koju od prethodne tri godine. Takođe, i dalje bilježimo neadekvatan broj institucija koje koriste indikatore učinka pri izradi programa i planova rada odnosno izvještaja o radu, iako su brojne zemlje u regionu sprovele ovakve reforme na polju planiranja i koordinacije javnih politika. U odsustvu ovakvih informacija ali i neadekvatnih mehanizama planiranja i izvještavanja o radu, građanima se ne omogućava jasna slika o tome šta institucije planiraju da urade u toku godine i kakvi su rezultati i efekti njihovog rada.

Trošenje javnog novca i dalje pod velom tajni

Izvršna vlast još uvijek nije proaktivna u pružanju finansijskih informacija. Oko 62% institucija izvršne vlasti u regionu nema na svojoj internet stranici objavljen niti jedan budžet i završni račun iz bilo koje od prethodne tri godine. Samo dvije vlade u regionu su u prethodnoj godini objavile polugodišnji izvještaj o izvršenju državnog budžeta na svojoj internet stranici. U ovim dokumentima međutim nisu prezentovane sve potrebne informacije, poput podatka o utrošku sredstava po potrošačkim jedinicama. Tri vlade u regionu su objavile informacije o javnom dugu. Svega 17% institucija u regionu objavljuje polugodišnje, kvartalne ili mjesečne finansijske izvještaje.

Postupak planiranja i sprovođenja javnih nabavki takođe nije dovoljno transparentan. Skoro trećina institucija izvršne vlasti nema praksu objavljivanja planova javnih nabavki. Za prethodne dvije godine, gotovo polovina institucija nije objavila pozive za dostavljanje ponuda u postupcima javnih nabavki na svojim internet stranicama, odnosno 41% nije objavilo odluke o izboru najpovoljnije ponude.

Najniži nivo transparentnosti je zabilježen u pogledu sklopljenih ugovora u prethodne dvije godine, koji nisu dostupni na internet stranicama 77% institucija izvršne vlasti u regionu. Takođe, 67% institucija ne pruža informacije o javim nabavkama koje su sprovedene u toku godine u formi izvještaja.

Nedovoljna transparentnost procesa odlučivanja

Vlade u regionu i dalje ne omogućavaju sve potrebne informacije za procjenu kvaliteta planiranih politika i realizacije vladinih ciljeva. Probleme bilježimo u pogledu dostupnosti dokumenata i materijala o kojima su vlade raspravljale na sjednicama, zapisnika sa sjednica i prenosa makar dijela sjednica vlade. Iako vlade u regionu redovno informišu javnost o ključnim odlukama i zaključcima sa sjednica putem saopštenja za medije i javnost, to se ne može smatrati dovoljnim za razumijevanje i kontrolu politika o kojima vlada odlučuje. Ovakva praksa ukazuje da vlade u regionu i dalje nisu spremne da na otvoren i transparentan način izvještavaju javnost o čemu je raspravljano i šta je usvojeno.

Savremeni načini komunikacije tek u zavoju

Uspostavljanje savremenijih informaciono-komunikacionih rješenja putem kojih se direktno komunicira sa građanima i omogućava jednostavnije i kvalitetnije rješavanje njihovih problema je tek u zavoju.

Zemlje regiona imaju portal e-uprave kao ključnu poveznicu između organa vlasti i građana u cilju jednostavnijeg i ekonomičnijeg rješavanja po zahtjevima građana ali i platforme koja bi trebala dodatno da podstakne uključivanje javnost u procese kreiranja javnih politika. Ipak, u praksi ovi portali se ne promoviraju dovoljno niti za sada ispunjavaju svoju ključnu funkciju postojanja.

Izvršna vlast u regionu se i dalje oslanja na konvencionalne načine komunikacije sa javnošću. U pogledu upotrebe društvenih mreža primjećen u praksi je primjećen veliki raskorak. Postoje oni organi koji nastoje putem društvenih mreža da približe javnosti što više informacija o aktivnostima koje sprovode, međutim mnogo veći broj je onih koji ne prepoznaju njihov značaj kao sredstva i kanala za komunikaciju. Čak 53% institucija izvršne vlasti u regionu nije otvorilo svoj nalog na društvenoj mreži Facebook, a 73% ni na društvenoj mreži Twitter.

Institucije izvršne vlasti i dalje ne ulažu dovoljno napora da stimulišu građane i zainteresovanu javnost za učešće u javnim raspravama. U ovom dijelu i dalje bilježimo probleme u pogledu objavljivanja potpunih informacija koje su neophodne za postupak javnih raspravi i to – poziva na javnu raspravu, izvještaja sa javne rasprave i RIA izvještaja kao pratećih materijala.

Neadekvatna saradnja sa organizacijama civilnog društva

Uključivanje organizacija civilnog društva u kreiranje javnih politika u većini zemalja u regionu i dalje više predstavlja izuzetak negoli pravilo. Naši podaci ukazuju da organi vlasti u regionu nisu dovoljno otvoreni za saradnju sa civilnim sektorom. Naime, kao sastavni dio istraživanja svim institucijama smo uputili upitnik u cilju detaljnije analize određenih segmenata otvorenosti a svega njih 37% nam je dostavilo tražene odgovore.

Pružanje ovih odgovora je na dobrovoljnoj osnovi, pa je tim prije zabranjivajuće da znatan broj organa uprave iz regiona ne omogućava pristup informacijama ni onda kada ih na to zakon obavezuje.

Na upućene zahtjeve za slobodan pristup informacijama nam je 56% institucija u regionu odgovorilo u zakonskom roku, 5.9% je odgovorilo izvan zakonskog roka dok smo u čak 38.1% slučajeva naišli na ćutanje administracije. A vodeći se javno dostupnim informacijama na internet stranicama ministarstava, skoro tri četvrtine nije radilo na ostvarivanju neke vrste saradnje sa organizacijama civilnog društva (npr. organizovanja zajedničkih skupova, konferencija, potpisivanje memoranduma o saradnji itd.) u drugoj polovini 2019.

IZVRŠNA VLAST U BiH (Vijeće ministara BiH, Vlada Federacije BiH, Vlada Republike Srpske)

Izvršna vlast BiH ima znatno složeniju strukturu i sastav nego zemlje u regionu, zbog čega je poređenje njenih rezultata sa rezultatima drugih država zahtijevalo poseban metodološki pristup. S obzirom da ni entitetske vlade, niti Vijeće ministara BiH, nisu mogli samostalno biti upoređeni sa vladama država regiona, predmet sprovedenog istraživanja bila su sva tri nivoa izvršne vlasti u BiH, a u ovoj analizi korišten je njihov ukupni rezultat kako bi se predstavilo stanje u Bosni i Hercegovini.

Izvršna vlast u BiH zadovoljava ukupno 48,12% indikatora otvorenosti. Princip "pristupačnost", koji je fokusiran na pristup informacijama, interakciju sa građanima/građankama, te provođenje javnih konsultacija, izvršne vlasti u BiH zadovoljava sa 52,5% indikatora.

Neposredno nakon Izбора 2018. godine izvršna vlast formirana je jedino na nivou Vlade Republike Srpske. Vijeće ministara BiH, formirano je tek u decembru 2019. godine što je znatno uticalo na rad ministarstva kao i agencija na državnom nivou. Bitno je istaći da ni državni Budžet nije na vrijeme usvojen, što je rezultiralo blokadom sredstava za lokalne izbore, no ipak ova situacija se riješila, pa su izbori prolongirani za novembar 2020. Pored toga ni novoizabrana Vlada FBiH još nije izabrana, tako da je "stara" funkcionise već drugu godinu u tehničkom mandatu. Ovo su samo neki od problema sa kojima se izvršna vlast u BiH suočava, a koja rezultira i stagnacijom usvanjanja značajnih propisa, kao i promjena koje bi dovele do veće otvorenosti vlasti.

Učinkovitost sveukupne izvršne vlasti u BiH zadovoljava 45% postavljenih indikatora. Kada je u pitanju integritet izvršne vlasti u BiH, ona zadovoljava 47% ispitanih indikatora, a kriterij transparentnosti sa 49% zadovoljenih indikatora. U pogledu transparentnosti vlasti, jedan od identifikovanih problema je postizanje potpune transparentnosti sjednica tijela izvršne vlasti u BiH. Iako uvijek postoje izvjesna ograničenja za prenošenje sjednica izvršne vlasti, javnost u BiH nema uvid u neke njihove elemente koji bi trebali biti javno dostupni, kao što su tok ili makar ključni momenti rasprave o tačkama sjednica.

Na zvaničnoj web stranici Vijeća ministara BiH nije moguće, nakon svake sjednice, izvršiti uvid u materijale koji su razmatrani na toj sjednici, dostupni su samo dnevni red, saopćenja i zaključci. Ne postoji ni praksa objavljivanja zapisnika sa sjednice, kako bi građani/ke imali kompletniju sliku o dinamici i načinu razmatranja određenih politika i pitanja, koja imaju uticaj na njihov standard i kvalitet života. Slična je situacija i sa otvorenošću sjednica Vlade RS i Vlade FBiH. Ovaj aspekt rada tijela izvršne vlasti mora biti nadograđen i dodatno unaprijeđen.

Budžetska transparentnost zadovoljava svega 26% postavljenih indikatora, što u odnosu na prošlogodišnjih 48% predstavlja ogroman pad. Razlog za navedeno jeste to što Vlada Republike Srpske nije objavila svoj Budžet za prethodnu godinu. Također, mogućnost pretrage budžeta je ograničena, što otežava bilo kakvo poređenje, analizu ili upotrebu podataka za dalju obradu. Iako je Vlada FBiH napravila pozitivan iskopak i kreirala Budžet za građane, druge dvije vlade i dalje nisu omogućile građanima/kama ovu vrstu dokumenta.

Transparentnost procesa javnih nabavki u Bosni i Hercegovini ove godine zadovoljava 56% zadovoljenih indikatora, što predstavlja lošiji rezultat u odnosu na prethodnu godinu kada je ovaj indikator ispunjavao 58%.

Na službenim web stranicama se nalaze planovi javnih nabavki roba i usluga, kako za tekuću, tako i za prethodne dvije godine. Podaci vezani za provedene postupke javnih nabavki dosta su šturi. Naime, moguće je izvršiti uvid samo u obavijesti, odluke i izvješća o provedenim postupcima pojedinih javnih nabavki. Ugovora i podataka o najuspješnijim ponuđačima najčešće nema.

MINISTARSTVA U BIH (državna i entitetska)

Ministarstva u Bosni i Hercegovini u prosjeku zadovoljavaju svega 31% analiziranih kriterija u oblastima transparentnosti, pristupačnosti, učinkovitosti i integriteta, što dodatno svjedoči o niskom nivou otvorenosti izvršne vlasti u BiH. Međusobne razlike u ukupnim rezultatima između državnih i entitetskih ministarstava u BiH su velike. Najbolje rangirano je Ministarstvo pravde BiH, koje ispunjava 55% ukupnih indikatora, a najlošije je Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije sa 17%.

Kriterij pristupačnosti, koji uključuje pristup informacijama, interakciju sa građanima/kama i mehanizam javnih konsultacija, bosansko-hercegovačka ministarstva zadovoljavaju tek 12% analiziranih kriterija. Mali broj vraćenih upitnika od strane ministarstva Bosne i Hercegovine, koji su sadržavali pitanja poput održanih edukacija, seminara i sličnih aktivnosti s ciljem edukacije i povećanja pristupačnosti institucija, dodatno je doprinjeo lošem rezultatu u ovom polju. Kada su u pitanju javne konsultacije i interakcija sa građanima/kama ovogodišnji rezultati su identični sa prošlogodišnjim.

Iako je u BiH je pokrenut portal eKonsultacije, sa ciljem da građanima/ka omogući da učestvuju u kreiranju i provedbi javnih politika koje su u nadležnosti institucija BiH, ne samo kroz klasične metode javnih konsultacija, već i putem interneta. Nažalost, ova platforma za javne online konsultacije još uvijek nije zaživjela u svom punom kapacitetu. Također, bitno je istaći da ovakva platforma ne postoji na entitetskim nivoima, da Vlade trebaju pristupiti kreiranju sličnog rješenja.

Integritet svih resornih ministarstva (na državnom i entitetskim nivoima u BiH) iznosi 17%, što ne iznenađuje s obzirom na činjenicu da imovinski kartoni ministara/ki nisu javno dostupni niti na jednom zvaničnom web sajtu, kao ni da institucije ne pristupaju strateškom rješavanju problema poput sukob interesa.

Ukupna ocjena transparentnosti ministarstava u BiH iznosi skromnih 41% zadovoljenih indikatora. Kada govorimo o transparentnosti ministarstva u postupcima javnih nabavki, ista zadovoljavaju tek blizu 42% analiziranih kriterija. I pored toga što postoji portal javnih nabavki koji objedinjuje proces javnih nabavki svih nivoa vlasti, standardi transparentnosti nalažu da se svi finansijski dokumenti institucija, uključujući dokumente koji se odnose na javne nabavke, objavljuju na njihovim zvaničnim stranicama, kako bi se u potpunosti ispoštovalo pravo javnosti na potpunu informiranost i transparentnost u postupcima javnih nabavki. Svega 15% ministarstava u cijeloj državi ima dostupne određene podatke o budžetu na svojim zvaničnim web stranicama. Ovakav trend netransparentnog trošenja budžetskog novca zahtjeva sistemski pristup i veće zalaganje kako javne vlasti, tako i civilnog društva, kako bi se inicirale i izvršile promjene ovakve prakse.

Ministarstva u BiH nisu dovoljno posvećena informisanju javnosti o svom radu, te javnost pretraživanjem njihovih zvaničnih web stranica u velikom broju slučajeva ne može saznati šta ministarstva planiraju da urade ili kakve rezultate su postigla u toku godine. Na službenim stranicama uglavnom nailazimo na podatke o ministru dok informacije o ostatku kolektiva, visini plate, kao ni brojčanom stanju ne nalazimo. Situacija u ovom polju ostala je nepromijenjena u odnosu na prošlogodišnje rezultate.

OSTALI ORGANI DRŽAVNE UPRAVE U BiH

Organi uprave u BiH (u uzorak za istraživanje ušlo je 45 organa uprave) također imaju skroman rezultat od 27% zadovoljenih indikatora otvorenosti. Učinkovitost rada organa uprave u BiH zadovoljava 16% postavljenih indikatora.

Ovi rezultati u odnosu na prošlogodišnje pokazuju blage oscilacije koje ne predstavljaju ni progresivnu ni regresivnu promjenu.

Što se tiče objavljivanja spisaka službenika/ca, sa njihovim zvanjima i pozicijama koje obnašaju, rezultati pokazuju da samo 2% organa uprave ima ove podatke na svojim stranicama. Blizu 43% organa uskraćuje javnosti osnovne informacije o tome ko su njihovi javni funkcioneri, koliku zaradu imaju i koji su njihovi kontakt podaci, što u odnosu na prethodnu godinu ne predstavlja ikakav pomak.

Indikator koji se odnosi na pristup informacijama pokazuje da izvršni organi u BiH zadovoljavaju svega 22% indikatora, a ovo je potvrdio i broj vraćenih upitnika koji je beznačajan u odnosu na ukupan broj uzorkovanih institucija. Transparentnost organa uprave (državnih i entitetskih) iznosi skromnih 33% zadovoljenih indikatora.

Gotovo 83% organa uprave na svojim web stranicama nema objavljene budžete. Ako tome dodamo još lošiji rezultat objavljivanja izvještaja o izvršenju budžeta i polugodišnjih izvještaja o utrošku budžetskih sredstava, slika budžetske netransparentnosti je kompletna.

Okolo 66% organa uprave ne objavljuje čak ni planove javnih nabavki. Informacije o ugovorima provedenih postupaka javnih nabavki također je gotovo nemoguće pronaći.

Ipak pored nezadovoljavajućeg cjelokupnog rezultata postoje i institucije koje se ističu svojim proaktivnim i transparentnim načinom objavljivanja podataka. Pa tako Ured koordinatora za reformu javne uprave zadovoljava 73% ispunjenih indikatora, Direkciju za evropske integracije sa 68%, te Uprava za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine sa 60%.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Regionalni indeks otvorenosti mjeri stepen do kojeg su institucije zemalja Zapadnog Balkana otvorene prema građanima i društvu, na osnovu četiri principa: (1) transparentnost (2) pristupačnost (3) integritet i (4) učinkovitost.

Princip transparentnosti podrazumijeva da su organizacione informacije, budžet i postupak javnih nabavki javno dostupni i objavljeni. Pristupačnost se odnosi na obezbjeđivanje i poštovanje procedura za slobodan pristup informacijama, te poboljšanje dostupnosti informacija kroz mehanizam javnih rasprava i jačanja interakcije sa građanima. Integritet obuhvata dostupnost mehanizama za prevenciju korupcije. Posljednji princip, učinkovitost, se tiče monitoringa i evaluacije politika koje sprovode institucije.

Vodeći se međunarodnim standardima i preporukama² i primjerima dobre prakse, ovi principi su dalje razrađeni kroz posebne kvantitativne i kvalitativne indikatore koji se ocjenjuju na osnovu dostupnosti informacija na službenim internet stranicama institucija, kvaliteta pravnog okvira za pojedinačna pitanja, drugih izvora javnog informisanja i upitnika koji su proslijeđeni institucijama.

Kroz oko 50-80 indikatora mjerili smo i analizirali otvorenost svih izvršnih institucija u regionu. Mjerenje je sprovedeno u periodu od januara do aprila 2020. Na osnovu rezultata istraživanja, uradili smo analizu sa ključnim kritičnim tačkama i problemima u domenu otvorenosti rada parlamenata za koje se nadamo da su od koristi za dalje unapređenje njihovog rada.

² Analizirani su standardi i preporuke brojnih međunarodnih institucija, kao što su: Access Info Europe, EU, OECD, OGP, SIGMA, Svjetska banka itd.

ACTION SEE je mreža organizacija cijelog društva koje zajedno radi na promovisanju transparentnosti i odgovornosti institucija u jugoistočnoj Evropi, povećanju potencijala za građanski aktivizam i participaciju, zaštiti ljudskih prava na internetu kao i na izgradnji kapaciteta za upotrebu novih tehnologija.

